

Летапісец беларускай даўніны

Далёка не ў кожнага беларускага горада ёсць свой «летапісец», які прысвяціў даследаванню яго гісторыі ўсё сваё жыццё. Але Віцебску пашанцавала. Вельмі шмат для вывучэння мінулага нашага старажытнага горада зрабіў выбітны беларускі гісторык, краязнаўца, археограф, выкладчык, грамадскі дзеяч Аляксей Сапуноў (1852 – 1924). 15 сакавіка, у дзень, калі споўнілася 170 гадоў з дня яго нараджэння, у Віцебскім абласным краязнаўчым музеі адкрылася выстава «Руплівец беларускай даўніны».

Аляксей Сапуноў

краязнаўца А. Сапунова з'яўляецца сёння вельмі важным для моладзі, для тых, хто хоча пазнаваць і вывучаць родны край. Супрацоўніца музея Н. Варламова правяла для гасцей экскурсію па выставе і распавяла пра жыццёвы шлях і дзейнасць А. Сапунова.

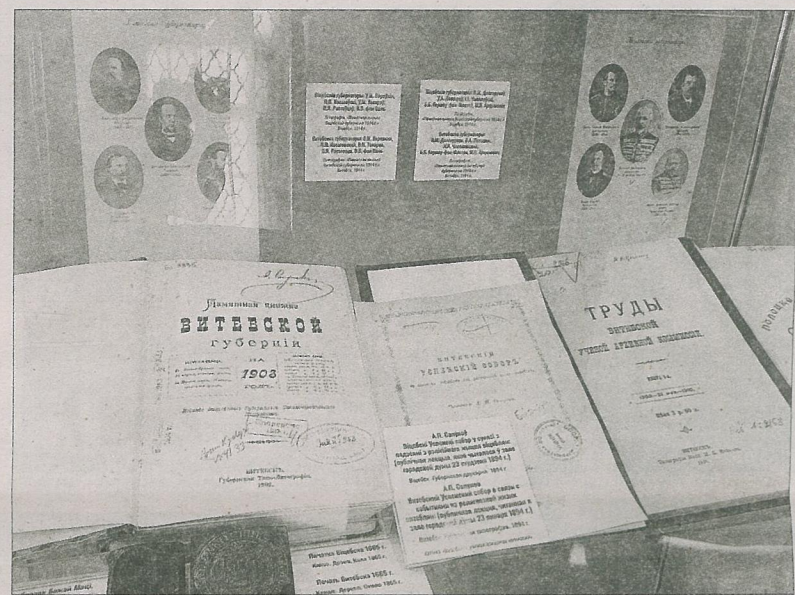
Аляксей Парфёнавіч – ураджэнец Віцебшчыны, адзін з самых захопленых і карпатлівых даследчыкаў роднага краю. Им напісана каля 50-і кніг і брашур, а таксама дзясяткі навуковых артыкулаў і нарысаў па гісторыі, этнаграфіі, археаграфіі Віцебскага Падзвіння. Навуковец упершыню выявіў, сабраў, пераклаў і выдаў вялікі пласт першакрыніц па гісторыі краю. Найбольш вядомымі выданнямі з'яўляюцца кнігі «Віцебская старина» і «Река Западная Двина».

А. Сапуноў нарадзіўся 15 сакавіка 1852 г. у мястэчку Усвяты Суражскага павета Віцебскай губерні ў сям'і

небагатага купца і сялянкі. У 1862 г. бацька адвёз Аляксея па навуку ў губернскі Віцебск у мясцовую Аляксандраўскую гімназію. У 1869 г. А. Сапуноў паступіў на гісторыка-філалагічны факультэт Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта. Па заканчэнні вучобы вярнуўся ў Віцебскую гімназію і пачаў выкладаць старажытныя мовы, адначасова займаўся вывучэннем і зборам гістарычных дакументаў.

Першая яго публікацыя, прысвечаная гісторыі горада, з'явілася ў 1881 г. А першы том зборніка дакументаў «Віцебской старины» выйшаў з друку ў 1883 г. Яго адметнай асаблівасцю была вялікая колькасць уведзеных аўтарам у тэкст ілюстрацый – факсіміль асобных дакументаў, пячаткаў, гравіравання партрэтаў гістарычных асобаў, малюнкi помнікаў архітэктуры, планы і карты. Першы том «Віцебская старина» напаткаў вялікі поспех. Гэтая праца была заўважана ў буйных навуковых цэнтрах Расійскай імперыі. А. Сапуноў склаў план стварэння серыі з пяці тамоў.

Аляксей Парфёнавіч быў абраны правадзейным членам Рускага геаграфічнага таварыства, членам Гістарычнага таварыства пры Санкт-Пецярбургскім універсітэце, Віцебскага губернскага статыстычнага камітэта, Смаленскай вучонай архіўнай камісіі, Таварыства вывучэння Магілёўскай губерні, Беларускага навукова-культурнага

таварыства ў Маскве і іншых устаноў.

«А.П. Сапуноў у галіне даследавання Віцебшчыны пакінуў значную спадчыну, таму яго імя будзе бесмяротным сярод вучоных Беларусі, – адзначаў М. Багародзіцкі ў 1925 г. – Усе працы Аляксея Парфёнавіча мнагабачны па закранутым тэмам і характэрныя для Віцебшчыны з усіх бакоў. Імі прыходзіцца карыстацца і археолагам, і географам, і натуралістам. Можна толькі здзіўляцца, як мог прарабіць такую тытанічную працу адзін чалавек, выключна забяспечаны мізэрным заробкам настаўніка правінцыйнай гімназіі, які правёў большую частку свайго працоўнага жыцця сярод правінцыяльнай штодзёншчыны».

У рамках выставы жыхары і госці Віцебска змогуць не толькі пазнаёміцца з кніжнай спадчынай А. Сапунова, але і ўпершыню ўбачыць кнігі з яго асабістай бібліятэкі, што былі набыты Беларускай дзяржаўнай і ўніверсітэцкай бібліятэкай (сучасная Нацыянальная бібліятэка Беларусі) у 1923 г. Тут прадстаўлены 47 экзэмпляраў з яго кніжнай калекцыі, сярод якіх друкаваныя выданні гісторыка і выданні з ула-

даўніцкім надпісам, дароўнымі надпісамі А. Сапунова ці да яго. Выданні адзначаны характэрнымі падпісам уладальніка або адмысловай рэльефнай пячаткай.

Віцебскі абласны краязнаўчы музей прэзентуе больш за 200 унікальных дакументаў з асабістага архіва А. Сапунова, звязаных з выдавецкай, выкладчыцкай, навуковай і грамадскай дзейнасцю вучонага. Увазе наведвальнікаў прадстаўлены дакументы і рукапісы па гісторыі Віцебска, Полацка, іншых гарадоў былой Віцебскай губерні, матэрыялы па гісторыі праваслаўнай царквы, па гісторыі Прыбалтыкі, курсы лекцый для навучальных устаноў, літаграфіі да розных выданняў А. Сапунова.

Сапраўднымі рарытэтамі з'яўляюцца «Кніга прывілеяў Віцебска», рукапіс «Гісторыя Віцебска», а таксама асабісты альбом А. Сапунова. Упершыню на выставе прадстаўлены клішэ са збору Віцебскага губернскага статыстычнага камітэта, што выкарыстоўваліся ў публікацыях А. Сапунова.

Выстава будзе працаваць да 31 мая.

Эла ДЗВІНСКАЯ